

Pohjois-Karjalan pelastuslaitos
– liikelaitos

Turvallisuuden ja varautumisen
lautakunta

15.2.2024 §4

Valvontasuunnitelma 2024

Sisällys

1. Valvontasuunnitelman tarkoitus	3
2. Valvontatoimenpiteiden suunnittelu	4
2.1. Yritysten ja laitosten määräaikaiset valvontakäynnit	4
2.2. Asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointi ja valvontakäynnit.....	5
3. Valvontayhteistyö muiden viranomaisten ja tahojen kanssa	7
3.1. Muut tarkastukset ja katselmukset	9
3.1.1. Jälkitarkastus	9
3.1.2. Erityinen palotarkastus	9
3.1.3. Ylimääräinen palotarkastus.....	10
3.1.4. Palontutkinta.....	11
3.1.5. Muita epäsäännöllisiä tarkastuksia ja katselmuksia	13
3.2. Kemikaalikohteiden valvonta	13
3.2.1. Vaarallisten kemikaalien vähäinen teollinen käsittely ja varastointi	13
3.2.2. Öljylämmityslaitteistot ja öljysäiliöiden valvonta	13
3.2.3. Pyrotekniset tuotteet.....	13
4. Asiakirjavalvonta	14
4.1. Poistumisturvallisuusselvitysten valvonta	14
4.2. Pelastussuunnitelmien valvonta.....	14
5. Toteutumisen seuranta	15
5.1. Valvonnan tavoitteiden yhteenvetotaulukko	16
5.2. Onnettomuuksien seuranta ja analysointi.....	16
6. Valvonnan resurssit	17
7. Valvontakäyntien maksullisuus	19
8. Vuoden 2023 arviointi	19
9. Vuoden 2024 onnettomuuksien ehkäisyn kehittämishankkeita	20
9.1. Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto.....	20

1. Valvontasuunnitelman tarkoitus

Pelastuslain 379/2011/78 § mukaan pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava pelastuslain 2. ja 3. luvun säännösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. Laissa tai sen nojalla annetuissa säädöksissä ei enää määritellä palotarkastettavia kohteita, vaan pelastuslaitos määrittelee itse palotarkastettavat kohteet alueella esiintyvien riskien perusteella. Pelastuslain 79 § velvoittaa pelastuslaitokset laatimaan valvontasuunnitelman valvontatehtävän toteuttamisesta. Palotarkastusten lisäksi ja niiden yhteydessä alueen pelastusviranomaisen suorittaa myös asiakirjavalvontaa, jonka tarkoituksena on varmistaa pelastuslain velvoitteiden noudattamista kotonaan tai muussa kohteessa. Tämä tapahtuu esimerkiksi asukkaan täyttämän paloturvallisuuden itsearviointilomakkeen, kohteen laatiman pelastussuunnitelman sekä muiden palo- ja poistumisturvallisuudesta laadittujen asiakirjojen arvioinnilla. Valvontasuunnitelmalla kohdennetaan pelastuslaitoksen valvontaa kohteisiin riskien mukaisesti ja pyritään vaikuttamaan onnettomuuksien määrään entistä tehokkaammin. Valvontasuunnitelma perustuu palvelutasopäätökseen ja riskien arviointiin.

Valvontasuunnitelman pohjautuu valtakunnalliseen ohjeistukseen ja suunnitelma päivitetään vuosittain. Pelastuslain 96 § mahdollistaa maksun perimisen valvontasuunnitelman mukaisista palotarkastuksista. Asuinrakennusten ja niihin verrattavien valvontakohteiden yleiset palotarkastukset ovat asukkaille maksuttomia, mutta yritysten ja laitosten palotarkastuksista peritään maksu. Tässä valvontasuunnitelmassa määritellään mitä tarkastuksia Pohjois-Karjalan pelastuslaitos tekee. Tarkastusten maksut määritellään erillisessä taksa- ja palveluhinnastossa. Valvontasuunnitelman laatimisesta on vastannut riskienhallintapäällikkö apunaan toiminta-alueiden palotarkastusvastaavat. Valvontasuunnitelma päivitetään vuosittain ja sen hyväksyy Pohjois-Karjalan hyvinvointialueen turvallisuuden ja varautumisen lautakunta.

Valvontasuunnitelmaan kerätään tiedot toteutuneista valvontatoimenpiteistä sekä onnettomuuksien ehkäisyyn käytetyistä resursseista ja pyritään analysoimaan toimenpiteiden vaikuttavuutta. Edellisen vuoden toiminnasta saaduilla kokemuksilla kehitetään valvontaa vuosittain. Aluehallintovirasto valvoo valvontasuunnitelman toteutumista osana pelastustoimen palvelujen saatavuuden ja tason valvontaa. Valvontasuunnitelma toimitetaan tiedoksi aluehallintovirastolle.

Tähän valvontasuunnitelmaan on koottu vuonna 2024 suoritettavat valvontakäynnit sekä paloturvallisuuden itsearviointi-menetelmällä tavoiteltavat kohteet. Kohteiden tarkastusvälien määrittelyssä on käytetty valtakunnallisen valvontasuunnitelmaohjeen periaatteellisia tarkastusvälejä ja kohdekohtaista

riskienarviointia. Suunnitelmassa käsitellään lisäksi muut valvontatoimenpiteet, yhteistoiminta onnettomuuksien ehkäisyssä muiden valvontaviranomaisten kanssa, valvontatehtäviin kohdistettavat resurssit, sekä se miten valvontavelvoitteen toteutumista seurataan. Valvonta kohdistuu lainsäädännössä pelastusviranomaisten valvottavaksi määrättyjen säännösten vastaiseen toimintaan, toimenpiteisiin niiden korjaamiseksi sekä toiminnan tuloksellisuuden seurantaan. Valvonnassa korostetaan kohteen oman toiminnan merkitystä turvallisuuden parantamisessa. Valvonnalla pyritään osaltaan tukemaan ja kehittämään kohteen omaa turvallisuuskulttuuria. Valvontasuunnitelma on julkinen asiakirja. Valvontasuunnitelma löytyy pelastuslaitoksen internet sivuilta, joiden kautta alueen asukkaat ja kohteiden edustajat pääsevät tutustumaan sen sisältöön.

2. Valvontatoimenpiteiden suunnittelu

Pelastuslain (379/2011) tavoitteena on parantaa ihmisten turvallisuutta ja vähentää onnettomuuksia. Riskinä voidaan tällöin tarkastella henkeen, omaisuuteen, ympäristöön ja kulttuuriarvoihin kohdistuvia uhkia. Valvontakäynnit pyritään kohdentamaan näiden riskien perusteella huomioiden alueen erityispiirteitä ja yhteiskunnan muutoksia ja ilmiöitä. Valvontakohteet jaetaan tässä suunnitelmassa kahteen pääluokkaan: Yrityksiin ja laitoksiin (A1-A6) sekä asuinrakennuksiin (A7). Yritysten ja laitosten suunniteltu valvontamäärä vaihtelee jonkin verran vuoden aikana. Vaihtelu johtuu yleensä kiinteistön käyttötarkoituksen muuttumisen, yrityksen lopettamisen tai rakennuksen purkamisen takia. Meneillään olevan tarkastusvuoden aikana perustetut yritykset ja laitokset tulevat tarkastusten piiriin vasta seuraavina vuosina, eivätkä siis korvaa poistumisista johtuvaa vajetta kuluvalle kaudella. Mikäli jonkun kohteen valvontakäyntiä ei ehditä tai pystytä suorittamaan suunnitellun kalenterivuoden aikana, kohteet huomioidaan seuraavan vuoden suunnitelmassa.

2.1. Yritysten ja laitosten määräaikaiset valvontakäynnit

Valvontasuunnitelmassa kaikille kohteille, jotka eivät ole asuinrakennuksia tai niihin paloturvallisuuden suhteen rinnastettavia kohteita on määritelty palotarkastusohjelmaan tarkastusvälit. Kohteiden tarkastusvälit vaihtelevat 1 ja 10 vuoden välillä.

Yritysten ja laitosten tarkastusvälin määrittämisessä sovellettiin seuraavia periaatteita:

- Yrityksissä ja laitoksissa sattuu vain vähän menehtymisiä tai loukkaantumisia, joten tarkasteluvälin määrittämisen lähtökohtana on valtakunnallisessa valvontasuunnitelmaohjeessa käytetty tulipalon aiheuttamaa omaisuusvahinkoriskiä. Omaisuusvahinkoriskin lisäksi on arvioitu myös suuronnettomuuden henkilöriskin mahdollisuutta, sekä pyritty huomioimaan merkittävien kulttuuri- ja ympäristöarvojen riskit. Omaisuusvahinkoriskit on saatu VTT:n seulomista PRONTO-tilastoista syttymistäajuustiheyden ja vahinkojen odotusarvona. Tämän riskienarvioinnin lopputuloksena on päädytty periaatteellisiin tarkastusväleihin kohdetyypeittäin.
- Joidenkin yksittäisten kohteiden tarkastusvälejä lyhennetään tai pidennetään perustarkastusvälistä riskienarviointiin perustuen. Tarkastusväliä voidaan muuttaa myös tapahtuneiden onnettomuuksien, paloilmoittimen erheellisten hälytysten tai muun perustellun syyn vuoksi. Muutettaessa kohteen tarkastusväliä, tulee muutoksen perusteet käydä läpi kohteen edustajalle ja kirjata palotarkastusohjelmaan. Päätöksen muutoksesta tekee valvontakäynnin suorittanut pelastusviranomaisen yhteistyössä alueen valvontavastaavan kanssa.
- Valvontasuunnitelmassa voidaan tarvittaessa painottaa jotain kohderyhmää, jossa on havaittu riskejä tai johon kohdistetaan muutenkin esim. valtakunnallista turvallisuuskampanjointia.

Yritys- ja laitospöhteiden määräaikaiset valvontakäynnit on esitetty kunnittain valvontakäyntien yhteenvetotaulukossa (taulukko 1, s.16), yritysten ja laitosten tarkastettava kokonaismäärä vuonna 2024 on 300 kpl. Tämän lisäksi suoritetaan riskiperusteista valvontaa 150kpl. Nämä valvontatoimenpiteet kohdistetaan pääsääntöisesti A1-A6 valvontakohteisiin, jotka ovat henkilöturvallisuuskohteita tai joihin on pitkä pelastuslaitoksen toiminta-aika. Osa riskiperusteisesta valvonnasta voi kohdistua myös A7 kohteisiin. Vuoden kuluessa tarkastuskohteita voi poistua kiinteistön käyttötarkoituksen muuttumisen, yrityksen lopettamisen tai rakennuksen purkamisen takia. Poistuma on huomioitu tavoitteessa ja sen määrä on arvioitu toteutuneiden vuosien perusteella. Valvontakäyntien toteutumista seurataan kuukausittain vertaamalla toteumaa tavoitteeseen.

2.2. Asuinrakennusten paloturvallisuuden itsearviointi ja valvontakäynnit

Pelastusviranomaisen yhtenä valvontakeinona on asukkaan paloturvallisuuden itsearviointi. Asukas tekee omatoimisesti kotinsa paloturvallisuustarkastuksen ohjeiden mukaan ja palauttaa täytetyn lomakkeen pelastuslaitokselle. Viranomaisen arvioi lomakkeen sisällön perusteella valvonta- ja neuvontatarpeen. Niiden

kiinteistöjen osalta, joista lomake palautuu, mutta sisältää puutteita tai korjattavia asioita, harkitaan jatkotoimenpiteet erikseen. Palautuneisiin lomakkeisiin kirjatut puutteet valvotaan ensisijaisesti ohjauksena ja neuvontana. Mikäli lomaketta ei palauteta uusintapostitusten tms. toimenpiteiden jälkeen, tehdään palotarkastus seuraavan vuoden aikana. Kiinteistöjen asukkaiden tuottama itsearviointitieto täydentää pelastusviranomaisten riskitietoutta. Tietoja voidaan hyödyntää valvonnan ja turvallisuusviestinnän kohdentamisessa.

Paloturvallisuuden itsearviointimenetelmällä tavoitellaan kotitalouksia, joihin ei ole tehty palotarkastusta viimeiseen kymmeneen vuoteen. Kaikki edellä mainitut kriteerit täyttävät kotitaloudet eivät saa itsearviointi lomaketta. Vuonna 2023 itsearviointilomakkeita lähetettiin 1910 kotitalouteen ja vuonna 2024 tullaan lähettämään 1958 lomaketta. Tavoitteena on saada vastaukset 1500 kotitaloudelta. Lähetettävien lomakkeiden määrää on vuosittain kasvatettu, koska etenkin maaseudun autioituminen näkyy siinä, että postin kautta palautuu enenevässä määrin tyhjilleen jääneisiin kohteisiin osoitettuja lomakkeita. Tavoitemäärät on esitetty kunnittain valvontakäyntien yhteenvetotaulukossa (taulukko 1, s.16).

Vuonna 2023 lomakkeiden palautusprosentti oli 79 %. Paloturvallisuuden itsearviointi parantaa kansalaisen turvallisuusosaamista. Vuoden 2024 tavoitteena on edelleen parantaa paloturvallisuuden itsearviointilomakkeiden palautusprosenttia niin, että mahdollisimman moni kävisi asuntonsa turvallisuusasiat läpi joko itsenäisesti tai pelastusviranomaisen tukemana. Pohjois-Karjalan pelastuslaitos suorittaa yleisen palotarkastuksen jokaiseen kotitalouteen, joista paloturvallisuuden itsearviointilomaketta ei ole palautettu. Palotarkastuksella käytetään hyväksi paloturvallisuuden itsearviointimateriaalia ja tarkastus tehdään yhteistyössä asukkaan kanssa.

Palautusprosentin perusteella varaudutaan tekemään 200kpl yleistä palotarkastusta kotitalouksiin, jotka eivät ole palauttaneet paloturvallisuuden itsearviointilomaketta. Määrää ei kirjata tavoitteeksi, koska tosiasiallisena tavoitteena on mahdollisimman vähän palautumattomia lomakkeita. 2023 215 kohdetta jätti vastaamatta itsearviointikyselyyn.

Yli 75-vuotiaiden kotona asumisen turvallisuuden parantamiseksi tehdään turvallisuuskatselmuksia. Turvallisuuskatselmus suoritetaan pelastustoimen sekä ensihoidon kiireettömien tehtävien sekä kotiin annettavien palvelujen yhteydessä, mikäli se ei häiritse varsinaista ydintehtävää. Toimenpiteet tilastoidaan, ja toimenpidemääriä seurataan osavuosikatsauksien yhteydessä. Vuonna 2023 turvallisuuskatselmuksia tehtiin 358 kpl ja tavoite vuodelle 2024 on suorittaa vähintäänkin 360 tarkastusta. Pyrkimyksenä on vakiinnuttaa ja kasvattaa turvallisuuskatselmusten määrää vuosittain.

Itsearviointin prosessi etenee seuraavasti:

Valvontasuunnitelman mukaisiin kohteisiin lähetetään paloturvallisuuden itsearviointilomake ohjeineen ja liitteineen. Asiakas palauttaa lomakkeen pelastuslaitokselle sähköisesti tai materiaalin mukana olevalla palautuskuorella valvonnan tarpeen määrittelyä varten. Arviointilomakkeet lähetetään yhdessä erässä vuoden ensimmäisellä neljänneksellä.

Pelastusviranomaisen arvioi asukkaan täyttämän itsearviointilomakkeen perusteella mahdolliset valvontatoimenpiteet:

- lomakkeiden postitus uusitaan niihin kiinteistöihin, jotka eivät lomaketta ensimmäisellä kerralla palauta määräaikaan mennessä
- niiden kiinteistöjen osalta, joista lomake palautuu, mutta lomakkeeseen on kirjattu puutteita tai korjattavia asioita, harkitaan jatkotoimenpiteet erikseen
- jatkotoimenpiteitä voivat olla yhteydenotto kirjeitse, puhelimitse tai sähköpostitse tai valvontakäynti paikan päällä
- kaikki paloturvallisuuden itsearviointimenetelmän piiriin kuuluvat kotitaloudet saavat pelastusviranomaiselta palautteen suorittamastaan itsearviointista kirjeitse, puhelimitse, tekstiviestillä, sähköpostitse tai valvontakäynnillä paikan päällä
- kiinteistöt, jotka eivät uusintapostituksenkaan jälkeen palauta lomaketta, tehdään valvontakäynti.

3. Valvontayhteistyö muiden viranomaisten ja tahojen kanssa

Pelastuslaitos tekee valvontayhteistyötä muiden viranomaisten ja tahojen kanssa seuraavien periaatteiden mukaisesti:

- Kuntien kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaiset

Pelastusviranomainen toimii asiantuntijana toiminta-alueellaan maankäytön ja rakentamisen ohjauksessa. Kaavoitukseen annetaan pyydettyä lausuntoja keskitetysti. Uudis- ja korjausrakentamisen osalta pelastusviranomainen neuvoo ja opastaa rakenteelliseen paloturvallisuuteen liittyvissä kysymyksissä ja antaa lausuntoja pelastustoimen laitteisiin sekä pelastus- ja sammutustyön edellytyksiin liittyvistä järjestelyistä ja toimenpiteistä. Suunnittelijoita ja rakentajia ohjataan yhteistyössä rakennusvalvontaviranomaisen kanssa. Pelastusviranomainen osallistuu rakentamiseen liittyviin tarkastuksiin ja katselmuksiin kohdan 4.1.2 periaatteiden mukaisesti.

- Turvallisuus ja kemikaalivirasto TUKES

TUKES tarkastaa määrävälein kohteet, joissa vaarallisten kemikaalien käsittely on laajamittaista. Pelastuslaitoksen kemikaaliviranomainen ja alueen pelastusviranomainen osallistuvat Tukesin tarkastuksiin mahdollisuuksien mukaan. Pelastuslaitos tekee yhteistyötä myös Tukesille kuuluvan kuluttajaturvallisuusvalvonnan osalta.

- Kuntien ympäristöviranomaiset

Yhteistyö öljysäiliöiden valvonnassa. Lausuntojen antaminen ympäristölupaa myönnettäessä.

- Terveys- ja sosiaalitoimi

Yhteistyö erityisryhmien asumisturvallisuuden parantamisessa. Pelastusviranomainen osallistuu mahdollisuuksien mukaan tarvittaessa ennakoiviin kotikäynteihin, kotisairaanhoidon ja kotihoidon kotikäynteihin. Osallistumisen tarkoitus on opastaa kotikäyntejä tekeviä havainnoimaan riskejä ja ilmoittamaan niistä tarvittaessa myös pelastusviranomaiselle. Yhteistyötä tehostetaan ns. paloriskiasuntojen osalta, viranomaiset voivat tehdä paloriski-ilmoituksen sähköisesti pelastuslaitoksen internetsivuilta. Paloriski-ilmoitukset ja niihin liittyvät toimenpiteet tehdään viranomaisyhteistyössä.

- Itä - Suomen poliisilaitos

Pelastusviranomainen tekee poliisin kanssa yhteistyötä suurten yleisötilaisuuksien ennakkosuunnittelussa ja tarkastuksissa. Pelastusviranomainen ja poliisi suorittavat palontutkintaa ja palonsyöntutkintaa mahdollisuuksien mukaan yhteistyössä. Lasten luvattomaan tulenkäsittelyyn liittyvässä Tulipysäkkihankkeessa tehdään yhteistyötä poliisin Nuortentiimin kanssa. Ravintoloiden tarkastuksia tehdään yhteistyössä poliisin kanssa. Myös oppilaitosten turvallisuuden kehittämisessä ja ilotulitteiden käytön valvonnassa tehdään yhteistyötä. Vuoden 2024 tavoite on Pelastuslain 41 § mukaisen ilmoitusmenettelyn tehokkaampi toteutuminen.

- Aluehallintoviranomainen (esim. peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue sekä työsuojelun vastuualue)

Lausuntojen antaminen ympäristölupaa myönnettäessä. Yhteistyö sosiaali- ja terveydenhuollon yksikköjen turvallisuusasioiden valvonnassa. Lausuntojen antaminen perustamisvaiheessa ja toiminnan muuttuessa. Anniskelulupa lausuntojen antaminen.

- Kuopion hätäkeskus

Yhteistyö hätäkeskukseen liitettyjen paloilmoittimien ja automaattisten sammutuslaitteistojen koskien. Muun muassa erheellisten hälytysten vähentäminen ja laitteiden huollon valvonta.

- Puolustusvoimat, rajavartiolaitos, tulli

Palotarkastukset kiinteistöihin yhteistoimintasopimukseen perustuen. Valvontayhteistyö rajavartiolaitoksen kanssa mm. ravintoloiden valvonnassa.

3.1. Muut tarkastukset ja katselmukset

Määräajoin toistettavien valvontakäyntien lisäksi pelastuslaitos suorittaa valvontaa, jonka määrään pelastuslaitos ei yksin omilla toimillaan voi vaikuttaa. Tällaista epäsäännöllistä valvontaa ovat mm. erityiset palotarkastukset, pyynnöstä tulevat tarkastukset, toisen viranomaisen havaitseman palovaaran tai onnettomuusriskin perusteella tehtävä valvonta.

3.1.1. Jälkitarkastus

Jälkitarkastus on valvontakäynti, jonka pelastusviranomainen tekee tarvittaessa valvoakseen annettuja korjausmääräyksiä. Jälkitarkastus tehdään korjausmääräysten määräaikojen umpeuduttua, ennen seuraavaa yleistä (määräaikaista) palotarkastusta.

3.1.2. Erityinen palotarkastus

Määräaikaisten valvontakäyntien lisäksi pelastuslaitos suorittaa erityisiä palotarkastuksia. Erityinen palotarkastus tehdään tapauskohtaisen harkinnan mukaan uuteen tai peruskorjattuun rakennukseen ennen käyttöönottoa.

Erityiset palotarkastukset painottuvat poistumisturvallisuuden tai pelastustoiminnan kannalta tavanomaista vaativampiin kohteisiin tai jossa henkilö- tai

paloturvallisuudelle, ympäristölle tai kulttuuriomaisuudelle aiheutuvan vaaran taikka mahdollisen onnettomuuden aiheuttamien vahinkojen voidaan arvioida olevan vakavat.

Näitä kohteita ovat pääsääntöisesti pelastusasetuksen (407/2011) mukaiset pelastussuunnitelmavelvolliset rakennukset:

- asuinrakennuksiin, joissa on vähintään kolme asuinhuoneistoa;
- pelastuslain 18 §:ssä tarkoitettuihin kohteisiin;
- kouluihin, oppilaitoksiin ja muihin vastaaviin opetuksessa käytettäviin tiloihin;
- lastensuojelulaitoksiin ja koulukoteihin sekä päiväkoteihin, perhepäiväkoteihin ja muihin lasten ryhmämuotoisen hoidon järjestämisessä käytettäviin tiloihin lukuun ottamatta yksityisiä asuntoja;
- majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetussa laissa (308/2006) tarkoitettuihin majoitusliikkeisiin sekä ulkoilulaissa (606/1973) tarkoitetuille leirintäalueille ja tilapäisille leirintäalueille;
- tiloihin, joita käytetään vähintään 20 henkilön tilapäiseen joukkomajoitukseen;
- kirkkoihin, kirjastoihin, urheilu- ja näyttelyhalleihin, teattereihin, liikenneasemille, messualueille, moottoriradoille, huvipuistoille sekä edellä mainittuja vastaaviin kokoontumispaikkoihin;
- kauppakeskuksiin ja vastaaviin tiloihin sekä yli 400 neliömetrin myymälöihin;
- yli 50 asiakaspaikan ravintoloihin ja vastaaviin tiloihin;
- yli 1500 neliömetrin teollisuus-, tuotanto- ja varastorakennuksiin;
- ympäristönsuojeluasetuksen (4.9.2014/713) 1 §:n mukaisiin ympäristölupaa edellyttäviin eläinsuojiiin;
- kohteisiin, joissa vaarallisen kemikaalin vähäistä teollista käsittelyä ja varastointia saa harjoittaa vain tekemällä siitä vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden turvallisuudesta annetun lain (390/2005) 24 §:ssä tarkoitetun ilmoituksen;
- kulttuuriomaisuuden suojelua koskevissa Suomea sitovissa kansainvälisissä sopimuksissa kulttuuriomaisuudeksi määriteltyihin ja sitä sisältäviin rakennuksiin ja kohteisiin sekä muihin lakien ja asetusten nojalla kulttuuriomaisuutena suojeltuihin rakennuksiin ja kohteisiin;
- työpaikkatiloihin, joissa työntekijöiden ja samanaikaisesti paikalla olevien muiden ihmisten määrä on yleensä vähintään 50;

- yli 100 metriä pitkiin yleisessä käytössä oleviin tunneleihin.

3.1.3. Ylimääräinen palotarkastus

Ylimääräinen palotarkastus on pelastusviranomaisen päättämä valvontakäynti, jota ei ole ajoitettu ja kohdennettu valvontasuunnitelmassa. Ylimääräisiä palotarkastuksia tehdään esimerkiksi seuraavien erityisten syiden vuoksi:

- nuohoojan, tarkastuslaitoksen tai muun viranomaisen havaitsemista henkilö- tai paloturvallisuuteen liittyvistä vakavista puutteista tekemän ilmoituksen takia;
- huomattavaa palovaaraa aiheuttavan rakennus- tai muun työmaan aloittamisen yhteydessä;
- rakennuksen henkilömäärän tai käyttötavan tilapäisen muuttumisen takia, mikäli muutos oleellisesti vaikuttaa käyttäjien turvallisuuteen;
- kun on perustetta epäillä, että kohteen palo- ja poistumisturvallisuudessa tai muussa henkilöturvallisuudessa on vakavia puutteita;
- teematarkastuksina muiden viranomaisten kanssa (esim. anniskeluravintolat ja muut kokoontumistilat).
- yleisötilaisuuksiin ja muihin tapahtumiin, joihin osallistuvien ihmisten suuren määrän tai muun erityisen syyn vuoksi sisältyy merkittävä henkilö- tai paloturvallisuusriski.

3.1.4. Palontutkinta

Pelastuslaki (379/2011 41§) velvoittaa pelastusviranomaisen suorittamaan palontutkintaa. Tulipaloja tutkitaan vastaavien onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja vahinkojen rajoittamiseksi sekä pelastustoiminnan ja toimintavalmiuden kehittämiseksi. Pohjois-Karjalan pelastuslaitoksen suorittamassa palontutkinnassa pyritään selvittämään laaja-alaisesti tulipalon syttymiseen johtaneita tapahtumia, seurauksena aiheutuneita vahinkoja sekä tulipalon sammuttamiseksi tehtyjä toimenpiteitä. Tutkinnoilla halutaan kehittää yleistä paloturvallisuutta, tukea omatoimista varautumista, kehittää pelastuslaitoksen toimintaa sekä vaikuttaa valtakunnallisiin lainsäädäntöhankkeisiin.

Valtakunnallisen palontutkintaohjeen mukaan palontutkinta on jaettu kolmelle tasolle, jotka kuvaavat tutkinnan laadulle ja laajuudelle asettuja vaatimuksia. Tutkinnan taso määräytyy tulipalon aiheuttamien vahinkojen laajuuden perusteella tai muun aiemmin tehdyn tutkintalinjauksen perusteella.

1. Tutkintataso

- Pelastuslaitos tutkii kaikki ne tulipalot, jotka tulevat pelastuslaitoksen tietoon pelastustoiminnan yhteydessä. Tutkinta suoritetaan aina vähintään tasolla yksi.
- Tutkinnasta vastaa pelastustoiminnan johtaja.
- Suoritetun arvion jälkeen on pelastusviranomaisen ilmoitettava poliisille, mikäli tulipalon syttymissyhyyn on aihetta epäillä liittyvän tahallisuutta ja tuottamuksellisuutta.

2. Tutkintataso

- toisen tason tutkinnan suorittaa aina palontutkija
- 2. tutkintatason palontutkinnasta päätöksen tekee päivystävä päällikkö tai riskienhallintapäällikkö
- pelastuslaitos tutkii tasolla kaksi kaikki ne tulipalot, jotka täyttävät ainakin yhden seuraavista kriteereistä:
 - tulipalosta on aiheutunut vähintään yhden henkilön kuolema tai vakava loukkaantuminen
 - tulipalon arvioidaan aiheuttaneen vähintään 200 000 euron vahingon
 - tutkinnalla saatavalla selvityksellä katsotaan olevan merkitystä palovahinkojen vähentämiseen ja ehkäisemiseen
 - tutkinnasta on päätetty valtakunnallisessa, ajankohtaisessa tai alueellisessa tutkimushankkeessa tai teemassa
- paikalliseen tarveharkintaan liittyvät tutkinnat
- valtakunnalliset vuosittain vaihtuvat teematutkinnat.

3. Tutkintataso

Kolmannen tason tutkinnat ovat luonteeltaan erityisen laajoja. Tutkinta käynnistetään tasolla kolme silloin kun tulipaloon liittyy erityisiä seikkoja, joiden selvittäminen on

tarpeen. Kolmannen tason tutkintaa ei ole kuitenkaan tarvetta suorittaa niissä tulipaloissa, joiden tutkinnan on aloittanut onnettomuustutkintakeskus.

Pelastuslaitoksella on nimettyjä palontutkijoita jokaisella palvelualueella. Palontutkijoita on vuonna 2024 nimetty seitsemän henkilöä. Suurin osa tulipaloista tutkitaan heti sammutustyön päätyttyä sammutustyönjohtajan toimesta palontutkintatasolla 1. Tasolla 2 suoritettavia palontutkimuksia on noin 5–15 kpl vuodessa. Kaikki palontutkinnat kirjataan pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto Prontoon tutkimustason mukaan joko onnettomuus - tai palontutkintaselosteelle.

3.1.5. Muita epäsäännöllisiä tarkastuksia ja katselmuksia

Pelastustoimen laitteisiin liittyvää valvontaa tehdään määräaikaisten- ja erityisten palotarkastusten yhteydessä. Laitteiden suunnitteluvaiheessa tehdään tarvittaessa erillisiä ennakkokatselmuksia.

3.2. Kemikaalikohteiden valvonta

Pelastusviranomaiselle on määritelty kemikaalivalvonnan säädöksissä tehtäviä. Kemikaaleja valvotaan pääasiassa palotarkastusten yhteydessä. Kemikaalivalvontaa kehittää ja ohjeistaa asiaan erikoistuneet päällystöviranhaltijat. Tehtävään on nimetty pelastuslaitoksella 2024 kaksi henkilöä.

3.2.1. Vaarallisten kemikaalien vähäinen teollinen käsittely ja varastointi

Alle ilmoitusrajan jäävien sekä ilmoitusrajan ylittävien vähäisten kohteiden valvonta suoritetaan määräaikaisen palotarkastuksen yhteydessä. Ilmoitusrajan ylittyessä toiminnanharjoittaja tekee ilmoituksen, jonka perusteella pelastuslaitoksen kemikaaliviranomainen, tai hänen edustajansa tekee päätöksen ja suorittaa tarkastuksen. Nestekaasun käyttölaitosten ja varastoinnin valvonta hoidetaan samoilla periaatteilla.

3.2.2. Öljylämmityslaitteistot ja öljysäiliöiden valvonta

Käyttöön otettaville öljylämmityslaitteistoille suoritetaan pelastusviranomaisten toimesta 3 kk:n kuluessa laitteiston käyttöönotosta katsastus, kun säiliön tai säiliöiden yhteistilavuus on enintään 200 m³. Yli 200 m³ mutta enintään 1 000 m³ polttoöljyn varastointimäärän kohteisiin suoritetaan tarkastus. Laitteistojen ja öljysäiliöiden jatkuva valvonta suoritetaan määräaikaisen palotarkastuksen yhteydessä. Valvonnassa tehdään yhteistyötä kuntien ympäristöviranomaisen kanssa.

3.2.3. Pyrotekniset tuotteet

Alueen pelastusviranomaisen valvoo kemikaaliturvallisuuslain perusteella pyroteknisten tuotteiden varastointia kaupan yhteydessä ja luovutusta yksityiseen kulutukseen. Valvontaa tehdään pääasiassa määräaikaisten palotarkastusten yhteydessä. Valvontaan liittyen pelastusviranomaisen käsittelee toiminnanharjoittajien tekemät ilmoitukset, tekevät tarvittavat päätökset ilmoitusten perusteella, sekä tarkastaa pyroteknisten tuotteiden varastoinnin ja myyntipisteet pääasiallisena myyntikautena 27.12.–31.12.

Pelastusviranomaisen tekee yksityiskäytön ilotulituspäätökset silloin, kun käytetään yleisesti myyntiin hyväksytyjä ilotulitteita muulloin kuin joulukuun 31 päivän kello 18:n ja tammikuun 1 päivän kello 2:n välisenä aikana. Pelastusviranomaiselle tulee tehdä ilmoitus pyrotekniikan käytöstä erikoistehosteena kokoontumislaisissa (530/1999) tarkoitetuissa yleisissä kokouksissa ja yleisötilaisuuksissa. Pelastusviranomaisen voi asettaa tarpeellisia rajoituksia ja ehtoja aiotulle käytölle.

4. Asiakirjavalvonta

Asiakirjavalvonnalla arvioidaan ja varmistetaan, että kohteet noudattavat pelastuslain säännöksiä. Valvonnan apuna käytettäviä asiakirjoja ovat pelastussuunnitelmat, poistumisturvallisuus selvitykset sekä omavalvontalomakkeet. Lisäksi asiakirjavalvonnassa voidaan hyödyntää muun muassa valokuvia sekä erilaisia huolto- ja kunnossapitodokumentteja.

4.1. Poistumisturvallisuusselvitysten valvonta

Pelastusviranomaisen valvoo pelastuslain 19 §:ssä tarkoitettujen poistumisturvallisuusselvitysten laatimista ja niiden edellyttämien toimenpiteiden toteutumista. Pelastusviranomaisen arvioi saamansa poistumisturvallisuusselvityksen perusteella kohteen poistumisturvallisuutta ja ryhtyy tarvittaessa pelastuslain edellyttämiin toimenpiteisiin.

4.2. Pelastussuunnitelmien valvonta

Asuinrakennusten sekä yritysten ja laitosten pelastussuunnitelmia valvotaan kohteisiin suoritettavien palotarkastusten yhteydessä. Pelastussuunnitelmaa käytetään palotarkastuksien lähtötietona, ja niiden kautta arvioidaan osaltaan kohteen turvallisuustasoa. Pelastussuunnitelmat pyydetään pelastuslaitokselle ja toimitetusta pelastussuunnitelmasta annetaan palaute. Yritysten ja laitosten pelastussuunnitelmat tallennetaan hyödynnettäviksi palotarkastuksilla, turvallisuusviestinnässä ja suurempien kohteiden osalta erillisten johtamissuunnitelmien lähtötietoina. Asuinrakennusten pelastussuunnitelmia ei tallenneta. Palotarkastusohjelmalla seurataan laadittujen pelastussuunnitelmien määrää, palotarkastuksilla laatua. Pelastussuunnitelman laatu vaikuttaa kohteen riskienarviointiin, joka vaikuttaa myös kohteen tarkastusvälin arviointiin.

Yleisötilaisuuteen edellytetään pelastussuunnitelma, mikäli tilaisuudessa:

- arvioidaan olevan läsnä samanaikaisesti vähintään 200 henkilöä;
- käytetään avotulta, iletulitteita tai muita pyroteknisiä tuotteita taikka erikoistehosteina palo- ja räjähdysvaarallisia kemikaaleja;
- tapahtumapaikan poistumisjärjestelyt poikkeavat tavanomaisesta; tai
- tapahtuman luonne aiheuttaa erityistä vaaraa ihmisille.

Yleisötilaisuuteen suoritetaan lisäksi tarpeen mukaan ylimääräinen palotarkastus. Pelastuslaitokselle toimitetusta yleisötilaisuuden pelastussuunnitelmasta ilmoitetaan tarvittaessa poliisille, terveysviranomaiselle ja muille yhteistyötahoille.

Epäsäännöllisesti suoritettavien valvontatoimenpiteiden määrälliset tavoitteet on arvioitu edellisten vuosien perusteella. Vuoden 2024 määrälliseksi tavoitteeksi on

asetettu 1350 kpl. Turvallisuuskatselmukset kiireettömien tehtävien yhteydessä sisällytetään suoritteena tähän lukuun.

5. Toteutumisen seuranta

Toteutunutta valvontaa verrataan vuosittain suunniteltuun. Suunnitellut ja toteutuneet tarkastusmäärät kirjataan Prontoon onnettomuuksien ehkäisyn lomakkeeseen. Lomakkeelle kerätään sekä valvontasuunnitelman mukaiset määräaikaisten että muut tarkastukset.

Toteutuneita tarkastuksia seurataan palotarkastusohjelman avulla laitoksella kuukausittain. Raportti toteumasta esitellään turvallisuuden ja varautumisen lautakunnalle neljännesvuosittain. Määräaikaisten palotarkastukset tulee olla tehty 31.12.2024 mennessä.

5.1. Valvonnan tavoitteiden yhteenvetotaulukko

Taulukko 1. Vuoden 2024 tavoitteet ja määrät

*Muut tarkastukset määrien arvio perustuu edellisvuosien toteutuneisiin tarkastusmääriin

** Tavoitteena katselmusten määrän kasvaminen vuoden kuluessa, tarkastelujaksona osavuosikatsaus

KUNTA	YRITYKSET JA LAITOKSET	PALOTURVALLISUUDEN ITSEARVIOINTI	MUUT TARKASTUKSET*	ASUINRAKENNUKSET** -Kodin turvallisuuskatselmuks -Kotona asumisen turvallisuus
Heinävesi	10	40	70	
Ilomantsi	15	45	70	
Joensuu	167	490	560	
Juuka	24	70	40	
Kitee	45	130	100	
Kontiolahti	24	130	90	
Lieksa	45	130	90	
Liperi	41	120	90	
Nurmes	18	120	90	
Outokumpu	23	90	40	
Polvijärvi	19	50	40	
Rääkkylä	7	40	30	
Tohmajärvi	12	45	40	
YTH.	450	1500	1350	

5.2. Onnettomuuksien seuranta ja analysointi

Pelastuslaitos suorittaa myös onnettomuuksien seuranta ja analysointia riskienhallintapäällikön johdolla. Prontosta saatavia tilastoja käytetään lähtöaineistona onnettomuuskehityksen seuraamisessa, turvallisuusviestinnän toteuttamisessa sekä kohdistamisessa ja sisäisessä koulutusikäytössä. Palontutkinnasta saatuja tietoja hyödynnetään oman henkilöstön koulutuksissa, turvallisuusviestinnässä sekä valvonnan kehittämisessä.

6. Valvonnan resurssit

Valvontatyötä tekevät pelastusviranomaisiksi nimetyt henkilöt. Valvottavien asioiden moninaisuus on edellyttänyt asioiden keskittämistä vastuuhenkilöille, jotka pyrkivät yhdenmukaistamaan asioiden käsittelyä maakunnassa.

Vastuuhenkilöt on nimetty seuraaville vastuualueille:

- maankäytön- ja rakentamisen ohjaus
- kemikaalikohteiden valvonta
- pelastustoimen laitteiden toteuttamisen ohjaus
- palotarkastusohjelman kehitystyö
- pelastussuunnittelu
- palontutkinta

Pelastuslaitoksen toiminta-alue on jaettu viiteen toiminta-alueeseen:

- Pielisen Karjalan toiminta-alue
- Vaara - Karjalan toiminta-alue
- Joensuun toiminta-alue
- Läntinen toiminta-alue
- Keski-Karjalan toiminta-alue

Kullekin toiminta-alueelle on nimetty palotarkastuksen vastuuhenkilö. Palotarkastuksen vastuuhenkilö vastaa siitä, että toiminta-alueen suunnitellut palotarkastukset tulevat tehdyksi sekä tukee muun henkilöstön valvontatoiminnan toteutusta. Yritysten ja laitosten (A1-A6) määräaikaista palotarkastuksia tekevät pääasiassa päällystöviranhaltijat, joidenkin kohteiden osalta myös alipäällystö. Asuinrakennuksien ja niihin verrattavien valvontakohteiden palotarkastuksia tekevät pääasiassa alipäällystö ja miehistö.

Valvontatyön lisäksi vastuuhenkilöt ja muu henkilöstö osallistuu mm. turvallisuusviestintään, palontutkintaan, hälytystehtäviin sekä muihin kehittämis- ja tukitehtäviin. Resurssitarvetta on arvioitu suoritteiden määrän ja niihin käytettävän ajan, sekä asiakokonaisuuksiin käytettävän ajan perusteella seuraavasti:

Taulukko 2. Valvontatehtäviin varatut henkilötyövuodet

Tehtävä	henkilötyövuodet
Valvontatyön johto, suunnittelu ja kehittäminen	0,4
Rakentamisen- ja maankäytön ohjaus	0,5
Asiantuntijaverkosto toiminta	0,5
Yritysten ja laitosten määräaikaiset palotarkastukset 450 kpl	3
Paloturvallisuuden itsearviointi 1500 kpl	1
Asuinkohteiden valvonta. Resurssointi perustuu arvioon palauttamatta jätetyistä paloturvallisuuden itsearviointilomakkeiden määrästä (200–300 kpl)	1
Kemikaalivalvonta	0,2
Palontutkinta	0,25
Pelastussuunnittelun valvonta	0,25
Muu viranomaisyhteistyö	0,25
Pelastustoimen laitteiden toteuttamisen ohjaus	0,2
Palotarkastusohjelman kehitystyö (rekistereiden ylläpito)	0,25
Muut tarkastukset 1350 kpl	0,6
Yhteensä	8,4

Onnettomuuksien ehkäisytyöhön käytettävät resurssit kirjataan Prontoon henkilötyövuosina. Resurssiksi ei lasketa pelkästään valvontatyöhön käytettyjä henkilötyövuosia, koska muillakin työmenetelmillä on hyvin merkittävä vaikutus onnettomuuksien määrään. Turvallisuusviestintään käytettävä aika merkitään Prontoon.

7. Valvontakäyntien maksullisuus

Pelastuslain 96 § mahdollistaa maksun perimisen valvontasuunnitelman mukaisista valvontakäynneistä. Asuinrakennusten ja niihin verrattavien valvontakohteiden yleiset valvontakäynnit ovat maksuttomia. Valvontakäyntien ja muun toiminnan hinnoittelu on esitetty P-K: n pelastuslaitos – liikelaitoksen johtokunnan vahvistamassa maksu-, taksa- ja palveluhinnastossa.

8. Vuoden 2023 arviointi

Valvonnan osalta yritys- ja laitospöytäkohteiden valvonnassa ei saavutettu määrällistä tavoitetta 428/450 kpl. Tavoitteen alitus selittyy sillä, että valvontaa suorittavaa henkilöstöä ei ollut käytettävissä resurssisuunnitelman mukaisesti. Haasteet virkojen täyttämässä sekä poissaolot aiheuttivat työtehtävien hoitamiseen yli yhden henkilötyövuoden vajeen.

Asuinrakennuksien paloturvallisuuden itsearviointien palautuksien osalta tavoitteeseen päästiin 1503/1500 kpl. Edellisiin vuosiin verrattuna oli postin palauttamien kirjeiden määrä edelleen poikkeuksellisen suuri noin 200 kpl eli 10 % lähetetyistä kirjeistä palautui takaisin. Kohteissa ei näin ollen ole asutusta. Aikaisempina vuosina postin palauttamia kirjeitä on tullut noin 100–120 kpl, kasvua oli siis noin 50 %. Tässä näkyy osittain maaseudun autioituminen. Jotta tulevina vuosi itsearvioinnissa päästäisiin asetettuun tavoitteeseen, tullaan lähetettävien kirjeiden määrää lisäämään.

Muiden tarkastusten osalta (suunnittelemattomat tarkastukset) määrälliseen tavoitteeseen päästiin, ja jopa ylitettiin tavoite 1204 kpl/1000 kpl. Muut tarkastukset koostuvat pääosin maakunnan asukkaiden ja yritysten ja yhteisöjen tilaamista valvontakäynneistä. Ikäihmisille tarjottavat asuntojen turvallisuuskatselmusten toteuma oli 358/350.

Turvallisuusviestinnässä oli ensimmäistä kertaa käytössä uusi pisteytysmalli, jossa viestintä suoritteet pisteytetään pisteillä 1-4 tilaisuuden vaikuttavuuden perusteella. Tavoitteena oli suorittaa 32509 pistettä vuoden aikana, toteuma 36652 pistettä. Koulutettuja henkilöitä 27301.

9. Vuoden 2024 onnettomuuksien ehkäisyn kehittämishankkeita

Asumisturvallisuuden painopisteenä tulee olemaan erityisryhmien ja ikäihmisten (yli 75-v) kotona asumisen turvallisuuden parantaminen. Turvallisuuskatselmuksia kiireettömien tehtävien yhteydessä painotetaan myös ensivaste ja pelastustoiminnassa. Tavoitteena on lisätä edelleen katselmuksien määrää edelliseen vuoteen verrattuna.

Paloriskiasuntojen tunnistamisen ja valvontaprosessin kehittäminen jatkuu edelleen yhteistyössä ensihoidon sekä sosiaali- ja terveystieteiden kanssa.

Yhtenä vuoden 2024 kehittämistyönä jatketaan turvallisuuspalvelujen organisaation uudelleenjärjestelyä, mm. nimeämällä toiminta-alueille aluepalotarkastajat. Järjestelyllä vahvistetaan valvontatoiminnan yhdenmukaisuutta, yhdenvertaisuutta, laadukasta ja asiakaslähtöistä palvelua.

Osallistuminen valtakunnallisiin kehityshankkeisiin ja asiantuntijaverkostoihin tuottavat omalta osaltaan osaamista, ohjeita ja yhteisiä linjauksia, joita P-K pelastuslaitos tulee hyödyntämään päivittäisessä neuvonta-, valistus- ja valvontatyössä.

Onnettomuuksien seuranta ja analysointi on uutena kirjattuna työnkuvana riskienhallintapäälliköllä. Tähän kehitetään työmenetelmiä vuoden 2024 aikana.

9.1. Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto

Pohjois-Karjalan pelastuslaitos on mukana Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston asiantuntijatoiminnassa:

- rakenteellinen paloturvallisuus
- kemikaalivalvonta
- valvontatoiminta
- turvallisuusviestintä
- yleisötapahtumat ja erikoistehosteet
- palontutkinta
- turvallisuuspalvelut

- paloriskiasunnot